

Biblioteki monasterów bazyliańskich w XVIII w. jako źródło do badań nad kulturą I Rzeczypospolitej

Referat koncentruje się na prezentacji zawartości treściowej, ilościowej i językowej bibliotek bazyliańskich na terenie południowo-wschodniej Rzeczypospolitej w XVIII w. oraz czynnikach decydujących o wielkości i tematyce księgozbiorów bazyliańskich w tym czasie. Ukazanie stanu ksiąźnic pozwoli określić zapotrzebowanie wynikające z zadań realizowanych przez zakon bazyliański oraz wpływy kulturalne reprezentowane przez zakonników. Księgozbiory bibliotek bazyliańskich w drugiej połowie XVIII w. świadczyły bardzo wyraźnie o wzajemnym przenikaniu się wpływów tradycji i kultury wschodniej z kulturą zachodnią. Cyrylickie księgi rękopiśmienne, a także częściowo drukowane, były przeważnie spadkiem po okresie przynależności monasterów położonych na terenie ziem ruskich Korony do prawosławia. W drugiej połowie XVIII w. jako język książek drukowanych gromadzonych w bibliotekach monasterskich zaczęła dominować łacina. Wzrastała też sukcesywnie rola języka polskiego, którym bazylianie posługiwali się w codziennym życiu. Ponadto coraz częściej wraz z upływem XVIII w. w bibliotekach monasterskich można było spotkać obok dzieł w języku greckim publikacje wydane w językach włoskim, francuskim czy niemieckim. Bazylianie gromadzili księgozbiór odzwierciedlający zróżnicowany układ etniczny samego zakonu, jak i południowo-wschodniej Rzeczypospolitej. Tym samym przyczyniali się do przenikania się elementów kultury wschodniej, ruskiej, cerkiewnej z zachodnią – łacińską i polską.

Ważnym aspektem artykułu będzie ukazanie losów księgozbiorów bazyliańskich po zajęciu ziem polskich przez Austrię i Rosję. Kasaty klasztorów bazyliańskich, które nastąpiły w XVIII–XIX w. w Galicji, na ziemiach zaboru rosyjskiego oraz w Królestwie Polskim, przesądziły o rozproszeniu zbiorów bibliotecnych zgromadzonych w monasterach bazyliańskich.